

Research Paper

Needs Assessment and Prioritization of the Needs of Local Communities with a Rural Participatory Appraisal Approach (Case Study: Malekshahi County, Ilam)

^{*}Hossein Heidari¹, Ahmad Shakiba², Javad Maddahi³, Saeed Kabiri⁴, Esmail Jahani Dolatabad⁵

1. Assistant Profesor, Department of Sociology, Academic Center for Education, Culture, and Research, Tehran, Iran.
2. Instructor, Department of Economy, Academic Center for Education, Culture, and Research, Tehran, Iran.
3. Assistant Profesor, Department of Family Studies, Academic Center for Education, Culture, and Research, Tehran, Iran.
4. Assistant Profesor, Department of Sociology, Academic Center for Education, Culture, and Research, Tehran, Iran.
5. Associate Profesor, Department of History and Sociology, Faculty of Social Sciences, University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil, Iran.

Citation: Heidari, H., Shakiba, A., Maddahi, J., Kabiri, S., & Jahani Dolatabad, E. (2024). [Needs Assessment and Prioritization of the Needs of Local Communities with a Rural Participatory Appraisal Approach (Case Study: Malekshahi County, Ilam) (Persian)]. *Journal of Rural Research*, 15(2), 298-315, <http://dx.doi.org/10.22059/jrur.2024.344068.1849>

 <http://dx.doi.org/10.22059/jrur.2024.344068.1849>

Received: 19 June 2023

Accepted: 14 Feb. 2024

ABSTRACT

One of the main goals of rural development programs is to empower rural communities and solve the problems of these communities through the facilities and capacities of the local community. In this article, an attempt has been made to identify and prioritize the needs of the villages of Malekshahi City from the point of view of the local community. The field of study includes all 27 villages in Malekshahi. Qualitative research methods and participatory needs assessment and techniques are used in focus group meetings. It has been tried to identify and prioritize their basic needs from the point of view of the local community by holding focus group meetings of at least five people and involving different groups and strata of the residents of the villages. The findings showed that the four needs of mobile phone coverage and mobile internet, work and employment, provision of quality drinking water and water piping, and the creation of educational infrastructure for children's education are the most important needs of the villages of Malekshahi city from the point of view of the local community. The results showed that the needs of the local communities are more infrastructural and directed to the government institutions. The root of this issue can be traced to the centralization of the country's political administration, the weakening of the traditional social hierarchy, and the small contribution of local stakeholders in local management.

Key words:

Participatory Needs Assessment, Prioritization of Needs, Rural Participatory Appraisal, Malekshahi County

Copyright © 2024, Journal of Rural Research. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-noncommercial 4.0 International License which permits copy and redistribute the material just in noncommercial usages, provided the original work is properly cited.

Extended Abstract

1. Introduction

N

owadays, the participation of villagers in rural development programs is considered one of the fundamental prin-

ciples of planning in rural areas and helps to overcome the limitations of centralized planning. To increase the success rate of development programs, it is important to identify local communities' real needs and demands and consider them when developing programs. Participatory Needs Assessment (PNA) aims to identify the needs of rural communities by actively involving residents and

* Corresponding Author:

Hossein Heidari, PhD

Address: Department of Sociology, Academic Center for Education, Culture, and Research, Tehran, Iran.

Tel: +98 (912) 5812939

E-mail: heidari@acecr.ac.ir

communities, prioritizing them, and proposing suitable action plans to address them. PNA is used in various fields, including identifying service needs, infrastructure, employment, and health, as well as in different urban and rural societies. This research focuses on using PNA and prioritizing needs in identifying and categorizing the main needs of the villages in Malekshahi County as perceived by the local community.

2. Methodology

The research methodology used in this study is Participatory Needs Assessment, a step in the Rural Participatory Appraisal method. The focus group meeting technique was utilized to collect data for this study. The data collection took place between 1398-1400. All meetings were conducted in villages, with attendance ranging from 5 to 30 people depending on the village's population. Researchers tried to ensure that the attendees represented different sections of the village, such as women, farmers, herdsmen, youths, workers, elders, council members, and other villagers. After completing the meetings and determining the priorities of each village, the identified needs were aggregated based on their importance and priority in arriving at the needs of the villages in Malekshahi County.

3. Results

The top three needs of the villagers in Malekshahi are providing access to clean drinking water, improving the conditions and opportunities for employment, and enhancing mobile phone and mobile internet coverage while solving related issues. Following these, the priorities include supplying domestic and piped gas to the villages, providing agricultural water, repairing and asphalt-ing rural roads connecting to the main road, implementing the Hadi project, upgrading agricultural and livestock facilities, and constructing a health center. The third tier of priority needs include facilities for constructing animal shelters, asphalt-ing alleys and roads, providing sports spaces for both men and women, repairing and restoring roads connecting farms, constructing and repairing religious places, leveling agricultural land, and constructing a bridge over the river. In addition, creating housing facilities, offering waste transportation and disposal services, building green spaces and parks, establishing a bakery in the village, resolving electricity outages, providing security and preventing theft, providing mechanized equipment, agricultural inputs, marketing, and sales services, and constructing dams for gardens (which are common in fewer villages) were some of the identified needs. The four top priority areas are based on the local community's perspective, financial facilities, construction and

infrastructure, public services, and the agricultural sector's needs. The four most common needs across more than ten villages include mobile phone and mobile internet coverage, creating employment opportunities, providing access to quality drinking water, and building educational infrastructure to support children's education.

4. Discussion

From the local community's perspective, four needs are prioritized: financial and facilities, construction and infrastructure needs, public services, and agricultural needs. The four most important needs of the villages in Malekshahi are mobile phone coverage and mobile internet, employment opportunities, access to quality drinking water and piped water, and the creation of educational infrastructure for children's education. Overall, mobile phone coverage in Malekshahi county is very poor, and even in Erkowaz city, making a simple call is tedious and painful, while using mobile internet is very difficult. The local community's second priority is creating employment opportunities in the villages. Dependence on traditional and pasture-based livestock farming and the nomadic nature of a significant part of livestock farmers and, as a result, the city's people have caused the youth to have low aspirations towards this way of life. The rocky and mountainous region with limited land suitable for agriculture has caused unemployment to be extremely high in the villages. Moreover, due to the lack of water or the deficient quality of water caused by salinity in many villages, daily life in those villages has become a problem. The dispersion of villages, low population density, hilly terrain, and high altitude compared to Ilam's Dam are among the factors that have hampered construction operations for water transfer and drinking water supply. Creating suitable infrastructure for children's education is also a pressing need for the villages in Malekshahi, which is a high priority for the local community. The high average age of the villages, low number of young people, and small household sizes have caused villages with low populations to struggle with providing adequate education to children.

5. Conclusion

The results revealed that the most important needs of the local community are infrastructure and financial resources. Although this statement holds significant truth, to prioritize the community's basic needs related to their livelihoods, issues like the destruction of pastures, water resources, oak forests, and the environment should have a higher priority. Due to the accumulation of infrastructural needs, the local community has low trust in governmental institutions, and the community itself does not take seri-

ous actions to resolve its problems despite the potential and capacity to do so. However, the local community can address a significant portion of these needs. The extreme centralization of the political administration and the development of administrative and managerial hierarchies from the national level to the village level have caused the degradation and destruction of traditional institutions of local management, such as the ineffectiveness of the role of tribal hierarchies in resolving the problems of the local community and the diminution of the role of the beard, white men, and local trustees in local management.

Acknowledgments

This article is extracted from the research project titled "Research and Implementation of Local Community Empowerment in Malekshahi County," which was conducted with funding from the Alavi Foundation and under the auspices of the Research Institute for Humanities and Social Studies. The authors wish to extend their sincere appreciation to the Vice Chancellor of the Institute for Humanities and Social Studies, as well as to the Alavi Foundation, for their support. Special thanks are also due to Mr. Mohammad Qeitashi, Mr. Mohammad Alizad, Ms. Leila Farzipour, and Mrs. Boshra Halimipour for their invaluable contributions as facilitators during the project's implementation.

Conflict of Interest

The authors declared no conflicts of interest

نیازسنجی و اولویت‌بندی نیازهای اجتماعات محلی با رویکرد ارزیابی مشارکتی روستایی (مورد مطالعه: شهرستان ملکشاهی، استان ایلام)

* حسین حیدری^۱، احمد شکیبی^۲، جواد مداحی^۳، سعید کبیری^۴، اسماعیل جهانی دولت‌آباد^۵

۱- استادیار، گروه جامعه‌شناسی، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات اجتماعی، جهاد دانشگاهی، تهران، ایران.

۲- مربی، گروه اقتصاد، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات اجتماعی، جهاد دانشگاهی، تهران، ایران.

۳- استادیار، گروه جامعه‌شناسی، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات اجتماعی، جهاد دانشگاهی، تهران، ایران.

۴- استادیار، گروه مطالعات خانواده، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات اجتماعی، جهاد دانشگاهی، تهران، ایران.

۵- دانشیار، گروه تاریخ و جامعه‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران.

حکیده

تاریخ دریافت: ۲۹ خرداد ۱۴۰۲

تاریخ پذیرش: ۲۵ بهمن ۱۴۰۲

یکی از اهداف اصلی برنامه‌های توسعه روستایی، توانمندسازی اجتماعات روستایی و حل مشکلات این اجتماعات از طریق امکانات و ظرفیت‌های اجتماع محلی است. برای دستیابی به توسعه پایدار روستایی و پذیرش آن از سوی اجتماع محلی توجه به نیازهای واقعی آن‌ها از اهمیت اساسی برخوردار است. در این مقاله تلاش شده است تا نیازهای روستاهای شهرستان ملکشاهی از دید اجتماع محلی شناسایی و اولویت‌بندی شود. میدان مطالعه شامل همه ۲۷ روستای شهرستان ملکشاهی است. روش پژوهش کیفی و نیازسنجی مشارکتی و تکنیک مورد استفاده جلسات گروه‌های کانونی است. تلاش شده است با برگزاری جلسات گروهی کانونی حداقل ۵ نفره و بیشتر و درگیر کردن گروه‌ها و اقشار مختلف ساکنان روستاها، نیازهای اساسی آنان از دید اجتماع محلی شناسایی و اولویت‌بندی شود. یافته‌ها نشان داد چهار نیاز پوشش تلفن همراه و اینترنت همراه، کار و اشتغال، تأمین آب شرب باکیفیت و لوله‌کشی آب و ایجاد زیرساخت‌های آموزشی برای تحصیل کودکان مهم‌ترین نیازهای روستاهای شهرستان ملکشاهی از نظر اجتماع محلی است. نتایج نشان داد نیازهای اجتماعات محلی بیشتر از جنس زیرساختی و معطوف به نهادهای دولتی است و اجتماع محلی با سلب مسئولیت از خود و تحمیل آن بر نهادهای دولتی، انتظار دارد این نهادها نسبت به رفع این نیازها اقدام نمایند. ریشه این مسئله را می‌توان در تمرکزگرایی اداری سیاسی در کشور و تضعیف سلسله‌مراتب اجتماعی سنتی و سهم ناچیز دینفعان محلی در مدیریت محلی پیگیری کرد.

کلیدواژه‌ها:

نیازسنجی مشارکتی، اولویت‌بندی نیازها، ارزیابی مشارکتی روستایی، شهرستان ملکشاهی

مقدمه

مشارکت اجتماعات محلی در برنامه‌ریزی توسعه محلی باعث تمرکززدایی شده و محدودیت‌های برنامه‌ریزی متمرکز را از بین می‌برد (Shukla et al., 2018). از طرف دیگر برای افزایش و بالابردن ضریب موفقیت برنامه‌های توسعه، باید نیازها و خواسته‌های واقعی اجتماعات محلی شناسایی و در تدوین برنامه مدنظر قرار گیرند (Sisto et al., 2018)؛ مشارکت مردمی باعث می‌شود تا مردم با برنامه‌ها و عناصر جدید احساس بیگانگی نکنند و از سوی دیگر در طراحی، اجرا، ارزیابی و نگهداری طرح‌ها سهیم باشند، طرح و محصول به‌دست‌آمده را از آن خود بدانند و در نگهداری و پویایی آن همکاری و احساس مسئولیت کنند (Asadi et al., 2016: 62).

وقتی برنامه‌های توسعه بدون آگاهی و اطلاع روستائیان اجرا می‌شود عموماً پس از اتمام برنامه‌ها و پروژه‌ها، به دلیل عدم مشارکت دادن روستائیان در جریان تصمیم‌گیری، برنامه‌ریزی

امروزه مشارکت روستائیان در برنامه‌های توسعه روستایی، از ضروریات و اصول اولیه برنامه‌ریزی در محیط‌های روستایی است (Christenson, 2019). مشارکت به‌عنوان راهبردی از توسعه در فرایند تحولات توسعه روستایی، پس از جنگ جهانی دوم مطرح شد. این مفهوم که هم‌زمان با تغییر نگرش رشد به توسعه اجتماعی و انسانی مطرح شد دربردارنده این پیام است که عامل اقتصادی و برنامه‌ریزی متمرکز به‌تنهایی نمی‌تواند معادله توسعه را تبیین کند (Barghi et al., 2013). در سال‌های اخیر با تأکید بر نقش اقتصاد، انسان و محیط‌زیست به‌عنوان سه رکن اساسی توسعه پایدار (Mensah, 2019). توسعه بدون مشارکت اجتماع محلی و ذی‌نفعان را دشوار و غیرممکن می‌دانند. بر این اساس این ایده که هرگونه تغییر در مناطق روستایی باید از طریق مردم و با مشارکت فعالانه اجتماع محلی (Nel & Binns, 2018) صورت

* نویسنده مسئول:

دکتر حسین حیدری

نشانی: تهران، جهاد دانشگاهی، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات اجتماعی، گروه جامعه‌شناسی.

تلفن: ۵۸۱۲۹۳۹ (۹۱۲) +۹۸

پست الکترونیکی: heidari@acecr.ac.ir

اولویت‌های اجتماع محلی نداشته‌اند و هریک بر اساس بینش و علایق خود تلاش کرده‌اند برنامه‌های مداخلاتی تعریف نمایند که بعضاً با نیازهای و اولویت‌های روستائیان در تضاد و تناقض بوده است. بر همین اساس در این پژوهش تلاش شده است تا با تأکید بر یکی از مراحل اصلی فرایند ارزیابی مشارکتی روستایی یعنی نیازسنجی مشارکتی، نیازهای اصلی روستاهای شهرستان ملکشاهی از دید اجتماع محلی احصا و اولویت‌بندی شود. اینکه نیازهای اصلی مردم چیست و اولویت اصلی آن‌ها در حل مسائل کدام است. جنس این نیازها چیست و چه نقشی برای خود در فرایند پاسخ به نیازهای روستا قائل هستند.

مروری بر ادبیات موضوع

نیازسنجی با روش ارزیابی مشارکتی یکی از روش‌های مبتنی بر اجتماع است که تلاش دارد تا نیازهای اجتماعات روستایی را توسط ساکنان و اجتماعات محلی شناسایی، اولویت‌بندی و برنامه اقدام مناسب برای رفع آن‌ها پیشنهاد نماید. این روش امروزه در حوزه‌های مختلف از جمله تعیین نیازهای خدماتی، زیربنایی، اشتغال، بهداشت و سلامت، و در جوامع مختلف از جامعه شهری گرفته تا جوامع روستایی کاربرد دارد. محمود^۱ و همکاران (۲۰۰۲) برای درک نیازهای مراقبت‌های بهداشتی از دیدگاه ساکنان سه منطقه روستایی در ناحیه سند پاکستان با روش ارزیابی مشارکتی به این نتیجه رسیدند که روش ارزیابی مشارکتی روستایی نه تنها ابزار مؤثری برای ارزیابی و تحلیل مسائل بهداشتی، بلکه وسیله‌ای برای ارتقای مشارکت اجتماعی بوده و به درک بهتر داده‌های کمی تولید شده برای اهداف برنامه‌ریزی کمک می‌کند. دولی، دابین و ادگار^۲ (۲۰۱۸) از طریق بحث گروهی و گردش روستایی سه نیاز تأمین آب، حصارکشی جدید و آموزش فنی شناخت بذر را به عنوان سه اولویت اصلی برای روستای فاتوبسی^۳ در تیمور شرقی^۴ شناسایی کردند. نتایج پژوهش آکینتوبی^۵ و همکاران (۲۰۱۸) برای شناسایی، اولویت‌بندی و فهم نیازهای سلامت اجتماع آفریقای تبار نشان داد که فشارخون، دیابت، چاقی و عفونت‌های مقاربتی از اولویت‌های اصلی سلامت فردی و اجتماعی از دیدگاه اجتماع محلی هستند. فقدان انسجام اجتماعی و خانوادگی، محدودیت یا نداشتن فرصت برای ورزش، تغذیه نامناسب و نداشتن دانش در مورد بیماری‌ها و دسترسی ناکافی به مراقبت‌های بهداشتی مقرون به صرفه از عوامل تعیین‌کننده سلامت ذکر شده است. خشتابه^۶ و همکاران (۲۰۱۹) با بهره‌گیری از نیازسنجی مشارکتی برای اولویت‌بندی شاخص‌های توسعه روستایی در جنوب خراسان به این نتیجه

و اجرا، استقبالی در استفاده و بهره‌برداری از آن به عمل نمی‌آید (Najafi Kani & Mirzaali, 2012). نتیجه قطعی بسیاری از رهیافت‌های تمرکزگرا، دستوری و یک‌سویه و تکنولوژی‌مدار شکست و ناکامی است (Wilkinson, 2019) و به جای توانمندسازی عملاً به کنار ماندن مردم از جریان توسعه و ناتوانمندسازی اجتماعات (Asham, Kato, & Doering, 2022) و گرفتار شدن آنان در دام وابستگی منجر می‌شود؛ این مسئله حتی در برخی موارد، اعتماد به نفس، توان تصمیم‌سازی، تصمیم‌گیری و ظرفیت مدیریت جوامع محلی را نیز تحلیل می‌برد (Li et al., 2019; Lowe et al., 2019).

از نتایج رویکرد بالا به پایین و متمرکز دولتی می‌توان به ناهماهنگی در فرایند برنامه‌ریزی، افزایش هزینه‌ها، هدر رفتن سرمایه‌های انسانی، مالی و اجتماعی و سرانجام دامن‌زدن به شکاف و نارضایتی میان مردم روستا اشاره کرد (Zhong et al., 2018; Ruiz Pulpon & Canizares Ruiz, 2020). برای فائق آمدن بر این مشکلات، اجتماع محلی باید در تمام مراحل توسعه از تصمیم‌گیری و برنامه‌ریزی تا اجرا بهره‌برداری، نگهداری و ارزیابی به صورت فعال مشارکت داده شوند (Angelina et al., 2020). درواقع باید رویکرد انجام طرح‌های توسعه‌ای برای روستائیان و اجتماعات محلی، بر رویکرد مشارکتی استوار شود (Zastrow & Hessenauer, 2022).

یکی از مهم‌ترین چالش‌های توسعه روستایی و توان‌افزایی؛ تشخیص درست نیازها و اولویت‌های اجتماع محلی است؛ عموماً کارگزاران توسعه علی‌رغم هشدارهای فراوان تلاش می‌کنند نیازها و اولویت‌های اجتماعات محلی را از دریچه نگاه خود شناسایی کنند و یا بدون توجه به نیازهای اجتماعات محلی برنامه‌های مداخله و توسعه را طراحی و اجرا می‌کنند (Heidari & Shakiba, 2022). درحالی که برای توانمندسازی اجتماعات محلی باید ابتدا نیازها، اولویت‌ها، تهدیدها و فرصت‌های آنان شناسایی شده و سپس آموزش‌های لازم برای ارتقای دانش و مهارت که منجر به بهبود کیفیت زندگی آنان می‌شود، ارائه شود (Kalantari et al., 2010). در سال‌های اخیر بنیاد علوی در طرحی با عنوان «طرح آبادانی و پیشرفت جوامع محلی» تلاش دارد تا بر تکیه بر رویکرد معیشت پایدار روستایی به ارتقا و بهبود معیشت روستائیان کمک نماید. یکی از مناطق هدف این طرح روستاهای شهرستان ملکشاهی در ایلام است. شهرستان ملکشاهی علی‌رغم برخورداری از منابع طبیعی غنی، هنوز با مشکلات عمده‌ای در تأمین معیشت برخورددار است. اگرچه در سال‌های گذشته حمایت‌ها و برنامه‌های مداخله‌ای متعددی برای بهبود وضعیت این منطقه انجام شده است؛ ولی هیچ‌یک از این برنامه‌ها علی‌رغم تخفیف برخی موانع تأمین نیازهای اساسی، هنوز نتوانسته‌اند تغییرات مثبت قابل توجهی در این منطقه ایجاد نمایند (Heidari et al., 2023). چراکه اکثر مداخلات انجام‌شده توجهی به نیازها و

1. Mahmood
2. Dooley, Dobbins, & Edgar
3. Fatubesi
4. Timor-Leste
5. Akintobi
6. Khashtabeh

رسیدند که با تشخیص درست و به موقع نیازهای ذی‌نفعان محلی، افزون بر تصمیم‌سازی مناسب، می‌توان تسهیلگر اجرای چشم‌انداز توسعه منطقه بود. ایجاد بستر و جلب اعتماد و همکاری روستائیان و واگذاری نقش‌های اصلی به آن‌ها سبب می‌شود تا پروژه‌های نیازمند به مشارکت روستائیان، در مدت‌زمان کمتر و با هزینه ارزان‌تر انجام شود. **جانسون^۷ و همکاران (۲۰۲۱)** برای بهبود مستمر شبکه‌های در حال توسعه تحقیقات بالینی با روش نیازسنجی مشارکتی به این نتیجه رسیدند که نیازسنجی مشارکتی با روش‌های ترکیبی و فرایند برنامه‌ریزی استراتژیک به طیف وسیعی از ذی‌نفعان باعث شد تا در توسعه توصیه‌های عملی برای بهبود شبکه، نتایج مؤثری حاصل شود.

مقصودی و رحیمی (۲۰۱۸) در بررسی مسائل صنعت اکوتوریسم در منطقه اوان از دیدگاه زنان به این نتیجه رسیدند که زنان روستایی برخلاف تصور شناخت خوبی از محیط اجتماعی روستا داشته و اطلاعات زیادی در این خصوص دارند. **زرافشانی، آگهی و خالیدی (۲۰۱۱)** در نیازسنجی آموزشی زنان روستای قمام شهرستان سنقر دوازده نیاز آموزشی را از دیدگاه اجتماع محلی احصا کردند که اقتصاد خانه‌داری، آموزش تغذیه کودکان و مهارت‌های طبخ غذا سه اولویت اول زنان بود. نتایج نشان داد که اکثر نیازهای آموزشی از دیدگاه زنان و کارشناسان با یکدیگر تطابق دارد. **سرور و همکاران (۲۰۱۸)** در بررسی رابطه مشارکت محلی و توسعه روستایی، تأثیر مشارکت روستائیان بر توسعه روستایی را تأیید کردند. **شاهنده و همکاران (۲۰۱۲)** در بررسی تأثیر نیازسنجی مشارکتی در محله ابوذر غربی منطقه ۱۷ تهران بر تغییرات محله به این نتیجه رسیدند که نیازسنجی با فرایند مشارکتی و برنامه‌ریزی مبتنی بر نیاز می‌تواند اقدامی مؤثر در رفع نیازها و تغییر رویکرد مسئولان در رفع نیازهای محلی در طولانی مدت داشته باشد. **قرنی آرانی (۲۰۱۴)** در مطالعه نقش برنامه‌ریزی مشارکتی در کاهش فقر روستایی به این نتیجه رسید که پایداری، اثربخشی و پوشش پروژه‌های مشارکتی برای کاهش فقر عمومی روستایی بیشتر از پروژه‌های بالا به پایین است و پروژه‌های غیرمشارکتی حتی اگر در ظاهر یا در گام‌های اولیه سریع‌تر از پروژه‌های مشارکتی پیش بروند، در نهایت به تدریج از هدف اصلی خود یعنی کاهش فقر روستایی دور می‌شوند. **خادمی، رکن‌الدین افتخاری و هاتفی مجومرد (۲۰۱۵)** در تدوین برنامه پنج‌ساله روستای صدرآباد با رویکرد مشارکتی به این نتیجه رسیدند که کمبود آب، امکان یکپارچه‌سازی اراضی، وجود بازارهای مناسب بیرونی برای عرضه محصولات گلخانه‌ای و آلودگی محیط‌زیست روستا از مهم‌ترین نیازهای جامعه محلی هستند که در فرایند توسعه روستایی تأثیر بسزایی دارند. **قربانی، سلیمی کوچی و ابراهیمی (۲۰۱۶)** در اولویت‌بندی و نیازسنجی مشکلات و چالش‌های روستای بزجان شهرستان محلات به این

نتیجه رسیدند که عدم صدور پروانه مرتع‌داری برای بهره‌برداری از مراتع و نبود بستر مناسب برای اشتغال زنان مهم‌ترین نیازهای مردم از دیدگاه اجتماع محلی است. **مودی، قادری و اعظمی (۲۰۱۸)** حفاظت، احیا و پیشگیری از تخریب مراتع، کنترل آفات، بیماری‌ها و علف‌های هرز باغ‌ها و آشنایی با طراحی مدل‌های جدید گیوه و لباس مهم‌ترین نیازهای آموزشی و عدم آشنایی کافی اعضا با اهداف، اصول و قوانین و مقررات تعاونی، کافی نبودن سرمایه تعاونی، استیجاری بودن ساختمان تعاونی، انتظارات غیرمنطقی برخی از اعضا از تعاونی و نگرش منفی نسبت به تعاونی مهم‌ترین مشکلات اعضای تعاونی زنان روستایی نودشه از دیدگاه اعضای تعاونی است. نتایج مطالعه **کرمی دهکردی و بابایی (۲۰۱۸)** درباره شناخت نیازهای اطلاعاتی زنان روستایی نشان داد که زنان روستایی در زمینه برداشت و فرآوری محصولات باغی و لبنی، بافت فرش با طرح‌های روز، فرصت‌های جدید اشتغال غیرکشاورزی، اشتغال در فعالیت‌های نوین کشاورزی، روش‌های مختلف حفاظت و احیای منابع طبیعی و محیط‌زیست و سطح سواد، نیاز به کسب اطلاعات و تقویت آگاهی و مهارت دارند.

جمع‌بندی مطالعات انجام‌شده نشان می‌دهد که رویکرد بها دادن و استفاده از اجتماع محلی، اثربخشی برنامه‌های توسعه را افزایش داده و برنامه‌ریزی مشارکتی در بیشتر اوقات مؤثرترین شیوه برنامه‌ریزی برای مداخله در اجتماعات روستایی است (**Kusters et al., 2018**). این رویکرد تعاملی بین کارگزاران و ذی‌نفعان برای تبادل افکار و دانش فراهم می‌سازد؛ زیرا این رویکرد قادر است در عمل منفعت تمامی ذی‌نفعان در فرایند توسعه را تضمین نماید (**Sisto et al., 2018**). در این رویکرد نقش کارگزاران توسعه، تسهیلگری و زمینه‌سازی برای برقراری ارتباط تعاملی بین ذی‌نفعان مختلف است (**Repette et al., 2021; Servaes & Servaes, 2021**).

روش‌شناسی تحقیق

رویکرد این پژوهش کیفی و روش پژوهش ارزیابی مشارکتی روستایی^۸ و نیازسنجی مشارکتی^۹ است. هدف از نیازسنجی مشارکتی و اولویت‌بندی نیازهای روستا، شناخت ذهنیت و نگرش اهالی روستا درباره نیازهای روستا و اولویت‌بندی آن‌ها از نظرگاه اجتماع محلی است. برای این منظور از تکنیک جلسات گروه‌های کانونی^{۱۰} استفاده شده است. اطلاعات این مطالعه در طول اجرای فاز اول و دوم طرح «انجام تحقیقات و اجرای توان‌افزایی جامعه محلی شهرستان ملکشاهی» که در سال‌های ۱۴۰۰-۱۳۹۸ اجرا شده گردآوری شده است. تمام جلسات در روستاها برگزار شده است. این جلسات عموماً در مسجد، حسینیه و یا خانه یکی از اهالی روستا برگزار شد. فرایند کار به این صورت بود که ابتدا

8. Participatory rural appraisal (PRA)

9. Need Assessment

10. Focus Group

7. Johnson

تجمیع و نیازهای روستاهای شهرستان مشخص شدند.

در ادامه تصاویری از جلسات برگزار شده آمده است (تصویر شماره ۱).

محدوده مورد مطالعه

میدان مطالعه روستاهای شهرستان ملکشاهی است. شهرستان ملکشاهی یکی از شهرستان‌های استان ایلام است که در مرکز آن استان واقع شده است. این شهرستان در سال ۱۳۸۷ از شهرستان مهران منتزع و مستقل شده است. شغل اصلی مردم منطقه دامداری است. مشاع بودن زمین‌های کشاورزی، کوهستانی منطقه و سنگلاخی بودن شهرستان ملکشاهی باعث شده است تا امکان توسعه کشاورزی فراهم نشود.

این شهرستان شامل دو بخش (بخش‌های مرکزی و گچی)، چهار دهستان (دهستان‌های چمزی، شوهان، گچی و کبیرکوه) و ۲۷ روستا است. سه شهر ارکواز، دلگشا و مهر نیز مراکز شهری این شهرستان هستند. در مجموع جامعه آماری شامل ۲۰۱۸ خانوار است که در ۲۷ روستای منطقه سکونت دارد. مشخصات روستاها در جدول شماره ۱ آمده است.

توسط تسهیلگر طرح مسئله شده و اهداف جلسه تشریح شد. سپس از اعضای حاضر درخواست شد تا نیازهای روستا و مرجع حل این مشکل را بیان نمایند. این نیازها توسط تسهیلگر در تخته وایت برد یا کاغذهای ۱*۲ متر نوشته شد. بعد از نوشتن تمام مسائل و نظرخواهی از حاضران، موارد همپوشان و مشابه حذف یا ادغام شدند. سپس از حاضران درخواست شد تا هر یک ۵ نیاز اصلی و اولویت‌دار را انتخاب و دلایل انتخاب خود را بیان کنند. به همین خاطر افراد به بحث و جدل با یکدیگر پرداخته و نظرات یکدیگر را به چالش می‌کشیدند. حق اظهار نظر و اصلاح برای همه مطلعان مهیا بود و در صورت عدم مشارکت برخی مطلعان، تسهیلگران با استفاده از تکنیک‌های مختلف، آن‌ها را وارد بحث می‌کردند. سپس امتیازات کسب‌شده توسط هر یک از نیازها جمع و بر اساس نمرات کسب‌شده مرتب شدند. تعداد حاضران بسته به جمعیت روستا از ۵ نفر تا ۳۰ نفر متغیر بود. به همین منظور در هر روستا کمیته‌ای با عنوان «کمیته آبادانی و پیشرفت» تشکیل شد که اعضای از گروه‌های اجتماعی مختلف روستا از جمله زنان، کشاورزان، دامداران، جوانان، کارگران، ریش سفیدان، اعضای شورا، دهیار و ... حضور داشتند. بعد از اتمام جلسات و تعیین اولویت‌های هر روستا، نیازهای احصا شده در روستاهای مختلف بر اساس میزان اهمیت و اولویت با یکدیگر

تصویر ۱. تصاویر از چپ به راست: روستای چمنار، گل گل سفلی، گنبد پیرمحمد، قلعه چوق، سراب کلک و حیدرآباد. منبع: نگارندگان، ۱۴۰۲

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

یافته‌ها

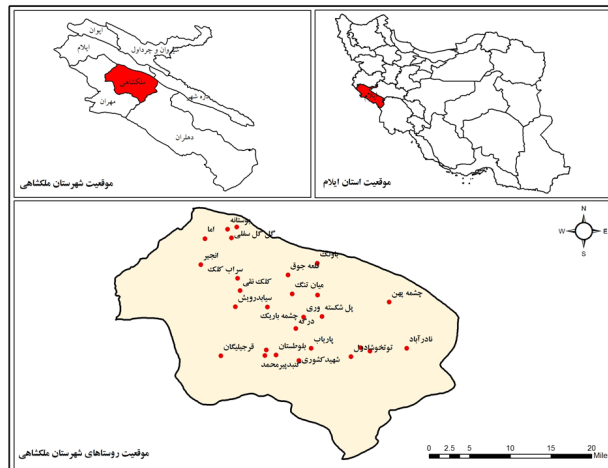
همان‌طور که گفته شد داده‌های این پژوهش از طریق برگزاری جلسات گروهی و کانونی در ۲۷ روستای شهرستان ملکشاهی جمع‌آوری شده است. جمع‌بندی نیازهای موردنظر اجتماع محلی در جدول شماره ۲ آمده است.

در جدول شماره ۲، کلیه نیازهایی که از سوی مطلعان محلی در جلسات کانونی بعد از تلفیق و حذف هم‌پوشانی‌ها برای هر روستا به صورت جداگانه آمده است. در مرحله بعد برای احصای نیازهای روستاهای شهرستان، نیازهای احصا شده با توجه به اولویتی که در هر روستا کسب کرده‌اند با یکدیگر تجمیع شد. نتایج و امتیازات نهایی در جدول شماره ۳ ارائه شده است.

بعد از احصای اولویت‌بندی نیازهای هر روستا، موارد هم‌پوشانی حذف و لیستی از نیازها تهیه شد. سپس امتیازات موارد مشابه با یکدیگر جمع شد. نتایج و امتیازات نهایی نیازهای تجمیع شده در جدول شماره ۴ ارائه شده است.

با توجه به نظرات روستاهای شهرستان ملکشاهی چهار نیاز تأمین آب شرب یا اصلاح زیرساخت‌های آب شرب، ایجاد شرایط کار و بهبود فضای اشتغال و تقویت پوشش تلفن همراه و اینترنت

همراه و حل مشکلات مربوط به تلفن همراه سه نیاز اصلی مردم روستاهای شهرستان ملکشاهی است. در واقع به جز روستاهای انجیر و بوستانه سایر روستاها یک نیاز در بین سه نیاز اعلام شده دارند. اولویت میانی اهالی روستاهای شهرستان تأمین گاز خانگی و لوله‌کشی گاز به روستاها، تأمین آب کشاورزی، مرمت، آسفالت راه‌های روستایی تا جاده اصلی، اجرای طرح هادی، تسهیلات کشاورزی و دامداری و احداث خانه بهداشت است. در دسته سوم نیز نیازهایی مانند تسهیلات ساخت جایگاه دام، آسفالت کوچه‌ها و معابر، ایجاد فضای ورزشی برای آقایان و بانوان، تعمیر و ترمیم جاده‌های بین مزارع، احداث یا تعمیر مکان‌های مذهبی، تسطیح اراضی کشاورزی، احداث پل ارتباطی روی رودخانه، تسهیلات ساخت مسکن، سرویس حمل و دفع زباله، فضای سبز و پارک، ساخت نانوائی در روستا، رفع نقص و قطعی مکرر برق روستا، تأمین امنیت و جلوگیری از دزدی، تأمین وسایل مکانیزه و نهاده‌های کشاورزی، بازاریابی و فروش محصولات و ایجاد سیل‌بند برای باغ‌ها قرار دارند که در تعداد کمتری از روستاها شایع است و در همه منطقه شیوع ندارد. در واقع می‌توان گفت که نیازهای فوق از جمله مشکلاتی است که در بخش اعظم روستاها شایع بوده و رفع این نیازها می‌تواند باعث ایجاد تحرک در روستاهای شهرستان شود.

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

تصویر ۲. موقعیت جغرافیایی میدان مطالعه. منبع: نگارندگان، ۱۴۰۲

جدول ۱. بخش‌ها، دهستان‌ها و روستاهای شهرستان ملکشاهی.

بخش	دهستان	روستاها
بخش مرکزی	چمزی	چم انار سفلی (۶۷ خانوار)، پل شکسته (۲۷ خانوار)، قرجیلیگان (۳۰ خانوار)، گنبدپیر محمد (۳۳۶ خانوار)، طالقانی (۴۲ خانوار)، پاریاب (۴۳ خانوار)، درگه (۲۵ خانوار)، شهید کشوری (۴۸ خانوار)، میان تنگ (۱۱۷ خانوار)، وری علی نظر (۵۸ خانوار)
	شوهان	توتخوشادول (۲۳ خانوار)، چشمه پهن (۶۴ خانوار)، دول کبود خوشادول (۵۷ خانوار)، نادرآباد (۵۱ خانوار)، گراب (۲۱ خانوار)، بلوطستان (۲۰ خانوار)
بخش گچی	گچی	چشمه باریک (۳۲ خانوار)، سراب کلک (۵۳ خانوار)، سیابدرویش (۲۴ خانوار)، کلک نقی (۹۰ خانوار)، اما (۴۳ خانوار)، انجیر (۲۵ خانوار)
	کبیرکوه	بولگ (۱۶۱ خانوار)، بوستانه (۲۸ خانوار)، قلعه‌چوق (۳۷۱ خانوار)، گل گل سفلی (۲۸ خانوار)، گل گل علیا (۲۸ خانوار)

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

منبع: نگارندگان، ۱۴۰۲

جدول ۲. نیازهای مستخرج از جلسات گروه کانونی به تفکیک هر روستا.

روستاها	نیازهای روستاها
باولگ	تأمین آب شرب، اشتغال جوانان، تسهیلات کشاورزی و دامداری، پوشش تلفن همراه، گیرنده دیجیتال تلویزیون، گاز خانگی، تعمیر و ترمیم راههای ارتباطی بین مزارع، امکانات بهداشتی، سیل بند، ایجاد فضای ورزشی برای آقایان و بانوان
میان تنگ	اشتغال جوانان، تأمین سرمایه مالی، لوله کشی آب، تصفیه خانه برای آب، تأمین آب شرب، پوشش تلفن همراه، دسترسی به اینترنت، اجرای طرح هادی، آب کشاورزی، آموزش مهارت کشاورزی و دامداری، مهارت و دانش برای خوداشتغالی زنان، خدمات بهداشتی
طالقانی	کار و اشتغال، دانش و مهارت تخصصی، تأمین سرمایه، بازاریابی و فروش محصولات، صنایع تولیدی و تبدیلی شیر و بسته بندی حبوبات، خدمات بهداشتی، تحصیل فرزندان،
چمنار سفلی	اشتغال، بازاریابی و فروش محصولات کشاورزی، تأمین آب شرب، تأمین آب کشاورزی، بهبود زیرساخت های ارتباطی و تعمیر راه های بین مزارع، تسهیلات بانکی و تأمین سرمایه مالی، ایجاد سیل بند برای باغ ها، آموزش مهارت های تخصصی و فنی در حوزه کشاورزی و دامداری، تحصیل کودکان
گنبد پیرمحمد	تأمین آب شرب، اشتغال جوانان، گاز خانگی، آسفالت کوچه ها و معابر، فضای سبز و پارک برای کودکان، امکانات بهداشتی و آزمایشگاهی، فضای ورزشی، نیروی انتظامی، پوشش تلفن و اینترنت، خدمات بانکی، امکانات تحصیل، کتابخانه عمومی، تسهیلات کشاورزی و دامداری
قلعه جوق	ایجاد اشتغال برای جوانان، تکمیل مسجد، اماکن و فضای فرهنگی، ایجاد فضای ورزشی برای آقایان و بانوان، بهداشت و سلامت روستا، آبخیزداری و آبخوانداری، تعمیر راه های بین مزارع، آب کشاورزی، تسطیح اراضی، اشتغال زنان، تأمین تسهیلات مالی
دل کبود خوشادول	جاده اصلی روستا، اینترنت، آسفالت کوچه ها و معابر داخل روستا، آب آشامیدنی و کشاورزی و پمپاژ آب از رودخانه به زمین های کشاورزی، مرمت و تعمیر مسجد، احداث حسینیه، گاز لوله کشی، مدرسه راهنمایی، تحصیل بچه ها، اشتغال، تسطیح اراضی، مرگومیر گوسفندان، فروش محصولات دامی و کشاورزی
توت خوشادول	آب آشامیدنی، تقویت پوشش تلفن همراه و اینترنت، آسفالت معابر و کوچه ها، خانه بهداشت، اشتغال جوانان و بیکاری، آموزش کودکان، احداث مسجد و حسینیه، تسهیلات مالی برای اشتغالزایی، خوراک دام، فروش محصولات دامی، مرگومیر گوسفندان
بلوطستان	تعمیر و آسفالت جاده روستا به ارکواز، تأمین آب شرب، پوشش تلفن همراه، پوشش اینترنت، گیرنده دیجیتال تلویزیون، مسجد و حسینیه، دهیار در روستا، آموزش کودکان، اماکن ورزشی، جایگاه دام، مرگومیر گوسفندان، فروش محصولات دامی
چشمه پهن	تعمیر جاده های بین مزارع، آسفالت کوچه ها و خیابان ها، بهداشت و سلامت (نبود ماشین حمل زباله)، نبود آب شرب عشایر کوچرو و ثابت، امنیت و جلوگیری از دزدی، سیستم روشنایی خورشیدی برای عشایر، نداشتن مدرسه راهنمایی در روستا، بازاریابی و فروش محصولات کشاورزی، گاز کشی، قطع شدن تلفن همراه و اینترنت.
گل گل سفلی	بیکاری جوانان، اجرای طرح هادی روستا، نداشتن تجهیزات کشاورزی در روستا و گرانی سموم شیمیایی ضد آفت، مشکل باریک بودن جاده ورودی روستا و دید ناکافی وسایل نقلیه، مشکل تخریب خانه بهداشت، مشکل نداشتن وسایل دفع پسماند و زباله، مشکل آتشندهی و ارتباطات مخابراتی، مشکل آبرسانی و لوله کشی روستا.
کشوری	بیکاری، آسفالت نبودن کوچه ها، اشتغال، نبود بازاریابی برای فروش عسل، نبود دیجیتال، نبود خانه بهداشت، آتشندهی و اینترنت، نبود مدرسه راهنمایی، دبیرستان و فرسوده بودن مدرسه ابتدایی، راه های بین ارتباطی جاده ها برای مزارع، قدیمی و فرسوده بودن لوله های انتقال آب آشامیدنی از سرچشمه تا داخل روستا، نبود نانوائی، نبود اماکن ورزشی برای جوانان، هموار نبودن زمین های کشاورزی، کانال کشی انتقال آب، نبود ابزارآلات پیشرفته کشاورزی
پاریاب	احداث سیل بند، آموزش مهارت های اشتغالزایی به روستائیان، تعمیر و ترمیم جاده های بین مزارع و مناطق عشایر کوچرو، تأمین نهاده های کشاورزی، اتمام طرح هادی (کانال کشی، زیباسازی و سنگ فرش)، اشتغال، نبود فضای ورزشی برای جوانان، نبود وسایل مکانیزه کشاورزی، سامان دهی به مدارس و تحصیل دانش آموزان متوسطه، نبود جاذبه برای خدمت رسانی به مسافران بین راهی، نبود نانوائی در روستا.
کلک نقی	کمبود آب شرب و نبود لوله کشی آب مناسب و تصفیه نامناسب آن، بیکاری در روستا باعث تشدید فقر مالی، دزدی، ناامنی اجتماعی و اقتصادی و مهاجرت روستائیان به شهرهای مجاور شده است، نامناسب بودن راه های ارتباطی روستا، نداشتن سرمایه کافی باعث منفعل شدن طرح های کشاورزی و دامداری شده است، تعطیلی مدارس متوسطه باعث مهاجرت بیشتر خانوارها شده است، آتشندهی نامناسب و ضعیف خطوط تلفن همراه ارتباط اهالی روستا را مختل کرده و همچنین سرعت اینترنت در روستا بسیار پایین است، نداشتن آموزش مناسب، مهارت و دانش کافی، نیروی کار در روستا، بیتوجهی مسئولین سازمان های دولتی، انباشت مسائل و مشکلات
سیاب درویش	بهسازی و مرمت جاده اصلی روستا، تأمین آب شرب، اشتغالزایی جوانان و رفع معضل بیکاری در روستا، بازاریابی برای فروش محصولات کشاورزی و دامداری، ایجاد تأمین ابزارآلات کشاورزی، تعمیر و ترمیم جاده های بین مزارع و مناطق استقرار عشایر
گل گل علیا	تهیه و اجرای طرح هادی روستا، پوشش اینترنت و مخابرات همراه، ایجاد واحدهای صنعتی و نیمه صنعتی متوسط و کوچک در سطح روستا با رفع محدودیت ها، معرفی روستا به عنوان هدف گردشگری و توریستی توسط دستگاه های ذی ربط، لزوم ایجاد زیرساخت های آموزشی، بهداشتی و فرهنگی، لزوم ایجاد بسترهای نشاط و امکانات ورزشی برای جوانان، لزوم ایجاد راه های بین مزارع، ضرورت بهسازی و مرمت راه های عشایری، ضرورت توسعه و مکانیزاسیون کشاورزی، تأمین آب کافی کشاورزی به تناسب اراضی
بوستانه	احداث پل ارتباطی، ترمیم و آسفالت سازی جاده ورودی و داخلی روستا، اجرای طرح هادی، گاز کشی، مجوز راه اندازی واحدهای صنعتی و نیمه صنعتی، ایجاد اشتغال، ساخت مدرسه، احداث مسجد، ایجاد مرکز بهداشت و درمان، احداث فضای ورزشی برای آقایان، بانوان و کودکان.

ادامه جدول ۲. نیازهای مستخرج از جلسات گروه کانونی به تفکیک هر روستا.

روستاها	نیازهای روستاها
سراب کلک	توسعه و پوشش خدمات مخابراتی، ایجاد اشتغال پایدار و مرتفع ساختن مشکل بیکاری جوانان تحصیل کرده روستا، اجرای طرح هادی روستا، احداث مراکز آموزشی (ابتدایی، راهنمایی و دبیرستان)، ساخت مرکز بهداشت بازرسی و مرمت راه‌های داخلی روستا و بین مراتع، تأمین آب کشاورزی و دام، بازرسی حسینیه، تأمین تجهیزات کشاورزی، ایجاد بسترهای نشاط و امکانات ورزشی.
اما	احداث خانه بهداشت، سرویس حمل و دفع زباله، بهسازی و مرمت جاده‌های بین مزارع، بازرسی و مرمت شبکه آبرسانی روستا، مرتفع کردن مشکلات مربوط به زیرساخت‌های مخابراتی و رفع نقص ارتباطات اینترنتی، ایجاد بستر مناسب گردشگری جهت رفاه مسافران و بازدیدکنندگان از آبشار اما و مناطق دیدنی روستا، اشتغالزایی جوانان و رفع معضل بیکاری در روستا، بسترسازی جهت فروش محصولات کشاورزی و دامداری و ایجاد بازار فروش، بهبود تجهیزات و امکانات کشاورزی.
چشمه باریک	مرتفع نمودن مشکل کمبود آب آشامیدنی اهالی روستا و تأمین آب شرب برای دام و کشاورزی، ضرورت سرمایه‌گذاری و ایجاد شغل جهت رفع بیکاری، حل مشکلات مربوط به زیرساخت‌های مخابراتی و رفع نقص ارتباطات اینترنتی و آنتن‌دهی، تکمیل پروژه گازرسانی به روستا، بازرسی جاده ورودی، بین مزارع و عشایری روستا، رفع کمبود تجهیزات کشاورزی، برگزاری کارگاه‌های آموزشی در حوزه‌های مختلف اعزام زنبورداری، قالی‌بافی و ... اختصاص تسهیلات بانکی به جوانان در جهت تأمین سرمایه شغلی، آسفالت کردن جاده و خیابان و کوچه‌ها
انجیر	جاده ورودی روستا از بخش گچی به روستای انجیر، نبود گازکشی در روستا، نبود مدارس راهنمایی و ابتدایی، نبود زیرساخت‌های ارتباطی عشایران، نبود خانه بهداشت، نبود نانوا، نبود بازاریابی و فروش محصولات کشاورزی و دامی، نبود شبکه‌های دیجیتال، اشتغال جوانان، نبود مکان مناسب برای نگهداری احشام و گوسفندان، تعمیر و مرمت حسینیه روستا، نبود جاده ارتباطی بین مزارع، لوله‌کشی مناسب برای آب شرب، نبود تجهیزات کشاورزی، نبود جایگاه نفت، نبود منبع تغذیه آب در داخل روستا در بالادست روستا، فضای مناسب برای بازی و اوقات فراغت کودکان و نوجوانان، انبار جهت نگهداری ذخیره علوفه دامی.
درگه	کمبود آب، عدم آنتن دهی تلفن همراه، نداشتن گاز روستایی، خاکی بودن سطح معابر و کوچه‌ها، نبود نانوا، ایجاد سیل بند برای باغات، نبود تلفن ثابت، نبود منبع ذخیره آب، کمبود آب شرب، خشک شدن چشمه‌ها و سختی سیراب کردن دام، نبود دهیار در روستا، نداشتن گیرنده دیجیتال تلویزیون، بیکاری جوانان
پل شکسته	عدم اجرای طرح هادی، کمبود آب شرب و عدم وجود شبکه آبرسانی در روستا، خاکی بودن جاده ورودی روستا تا جاده اصلی، خاکی بودن کوچه و معابر داخلی روستا، اشتغال جوانان، تجهیزات کشاورزی، امکانات بهداشتی و مذهبی اعم از خانه بهداشت و حسینیه، بهبود تجهیزات و امکانات کشاورزی
وری علینظر	نبود گازکشی در روستا، توزیع ذخیره آب، نبود آنتن‌دهی تلفن همراه، نبود دهیار، ناهموار و خاکی بودن جاده‌های اصلی روستا و مزارع، کمبود سهمیه علوفه دامی برای دامداران و کشاورزان، نبود منبع تغذیه برای آب، تأمین آب کشاورزی، نبود تلفن ثابت در روستا، نبود آب برای عشایر، نبود بازاریابی برای فروش محصولات، نبود گیرنده شبکه دیجیتال
گراب	اجرای عملیات گازرسانی و اتصال به شبکه گاز شهری، تأمین آب شرب اهالی روستا، تهیه و اجرای طرح هادی روستا، انجام آسفالت معابر، توسعه و پوشش اینترنت و خدمات ارتباطی مخابرات، ساخت و بازرسی اماکن مذهبی و مسجد، احداث زیرساخت‌های شبکه دیجیتال، استقرار دستگاه پمپاژ آب رودخانه، تسطیح اراضی کشاورزی
قرچلیگان	تأمین آب شرب، نبود خانه بهداشت، تقویت شبکه تلفن همراه و اینترنت، گازکشی، کانال‌کشی و جلولکشی معابر، اشتغال جوانان، نبود نانوا، نبود منبع تغذیه آب، آسفالت کوچه‌ها و معابر، تقویت پوشش شبکه‌های تلویزیونی، تأمین آب شرب دام
نادرآباد	تأمین جایگاه دام، تأمین آب شرب دام، تقویت زیرساخت‌های مخابراتی و رفع نقص ارتباطات اینترنتی و آنتن‌دهی، تأمین آب شرب روستا، رفع نقص و قطعی مکرر برق روستا، بازرسی و مرمت شبکه آبرسانی روستا، پیگیری گرانی هزینه برق و بالا بودن مبلغ فیش برق، آسفالت کردن کوچه‌ها و معابر

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

منبع: نگارندگان، ۱۴۰۲

جدول ۳. پنج نیاز اولویت‌دار روستاهای شهرستان.

روستاها	نیازها
باولک	کار و اشتغال، پوشش تلفن همراه و اینترنت همراه، گاز خانگی، تسهیلات کشاورزی و دامداری، ایجاد فضای ورزشی برای آقایان و بانوان
میان تنگ	تسهیلات کشاورزی و دامداری، کار و اشتغال، تأمین آب شرب باکیفیت، پوشش تلفن همراه و اینترنت همراه، تأمین آب کشاورزی
طالقانی	سرمایه و تسهیلات مالی، کار و اشتغال، بازاریابی و فروش محصولات، آب شرب باکیفیت، زیرساخت‌های آموزشی برای تحصیل کودکان
چمن‌انار سفلی	تأمین آب کشاورزی، زیرساخت‌های آموزشی برای تحصیل کودکان، کار و اشتغال جوانان، پوشش تلفن همراه و اینترنت همراه، ایجاد سیل‌بند برای باغ‌ها
گنبد پیرمحمد	کار و اشتغال جوانان، گاز خانگی، فضای سبز و پارک برای کودکان و فضای ورزشی، پوشش تلفن همراه و اینترنت همراه، تسهیلات کشاورزی و دامداری
قلعه‌جوق	ایجاد اشتغال برای جوانان، تکمیل مسجد و فضای فرهنگی، ایجاد فضای ورزشی برای آقایان و بانوان، تأمین آب کشاورزی، تسهیلات کشاورزی و دامداری
دولکبود خوشادول	پوشش تلفن همراه و اینترنت همراه، تأمین آب شرب و کشاورزی، تعمیر مسجد و احداث حسینیه، زیرساخت‌های آموزشی برای تحصیل کودکان، تسهیلات کشاورزی و دامداری
توت خوشادول	اشتغال، تأمین آب شرب و کشاورزی، پوشش تلفن همراه و اینترنت همراه، خانه بهداشت، زیرساخت‌های آموزشی برای تحصیل کودکان

ادامه جدول ۳. پنج نیاز اولویت‌دار روستاهای شهرستان.

روستاها	نیازها
بلوطستان	تعمیر و آسفالت جاده روستا، تأمین آب آشامیدنی، پوشش تلفن همراه و اینترنت همراه، زیرساخت‌های آموزشی برای تحصیل کودکان، تسهیلات ساخت جایگاه دام
چشم‌پهن	زیرساخت‌های آموزشی برای تحصیل کودکان، گاز خانگی، پوشش تلفن همراه و اینترنت همراه، تأمین امنیت و جلوگیری از دزدی، آسفالت کوچه‌ها و معابر
گل گل سفلی	اشتغال جوانان، تعریض، مرمت و آسفالت راه اصلی روستا تا جاده اصلی، تسهیلات کشاورزی و دامداری، لوله‌کشی آب شرب، پوشش تلفن همراه و اینترنت همراه
شهید کشوری	کار و اشتغال جوانان، ساخت خانه بهداشت، پوشش تلفن همراه و اینترنت همراه، تسطیح اراضی کشاورزی، کانال‌کشی انتقال آب
پاریاب	اتمام طرح هادی (کانال‌کشی، زیباسازی و سنگ‌فرش کردن معابر)، کار و اشتغال جوانان، ساخت فضای ورزشی برای جوانان، تأمین وسایل مکانیزه و نهاده‌های کشاورزی، ساخت نانوائی در روستا
کلک نقی	تأمین آب شرب، اشتغال جوانان، تسهیلات دامداری و کشاورزی، پوشش تلفن همراه و اینترنت همراه، زیرساخت‌های آموزشی برای تحصیل کودکان در مقطع راهنمایی و دبیرستان
سیاب درویش	اشتغال جوانان، تأمین آب شرب، مرمت راه‌های بین مزارع، تقویت پوشش تلفن همراه و اینترنت همراه، زیرساخت‌های آموزشی برای تحصیل کودکان
گل گل علیا	اجرای طرح هادی روستا، پوشش تلفن همراه و اینترنت همراه، ایجاد زیرساخت‌های آموزشی، بهداشتی و فرهنگی، تعمیر و ترمیم جاده‌های بین مزارع، تأمین آب کشاورزی
بوستانه	احداث پل ارتباطی، آسفالت راه روستا تا جاده اصلی، اجرای طرح هادی، گاز خانگی، زیرساخت‌های آموزشی برای تحصیل کودکان
سراب کلک	تسهیلات ساخت مسکن، تسهیلات ساخت جایگاه دام، پوشش تلفن همراه و اینترنت همراه، زیرساخت‌های آموزشی برای تحصیل کودکان، اشتغال جوانان
اما	احداث خانه بهداشت، سرویس دفع زباله، مرمت شبکه آبرسانی، مرمت جاده‌های بین مزارع، پوشش تلفن همراه و اینترنت همراه
چشمه باریک	تأمین آب شرب، تأمین آب کشاورزی، زیرساخت‌های آموزشی برای تحصیل کودکان، گاز خانگی، پوشش تلفن همراه و اینترنت همراه
انجیر	تعریض، تعمیر و آسفالت جاده، گاز خانگی، زیرساخت‌های آموزشی برای تحصیل کودکان، احداث خانه بهداشت، احداث نانوائی
درگه	تأمین آب شرب، پوشش تلفن همراه و اینترنت همراه، گاز خانگی، آسفالت کردن معابر و کوچه‌ها، احداث نانوائی
پل شکسته	اجرای طرح هادی، کمبود آب شرب و لوله‌کشی آب شرب، آسفالت راه روستا تا جاده اصلی، اشتغال جوانان، احداث خانه بهداشت
وری علینظر	گازکشی خانگی، تأمین آب شرب، پوشش تلفن همراه و اینترنت همراه، آسفالت کوچه‌ها و معابر داخل روستا، تأمین آب کشاورزی
گراب	گاز خانگی، تأمین آب شرب، اجرای طرح هادی روستا، پوشش تلفن همراه و اینترنت همراه، تأمین آب کشاورزی
قرچلیگان	تأمین آب شرب، احداث خانه بهداشت، پوشش تلفن همراه و اینترنت همراه، گاز خانگی، اشتغال جوانان
نادرآباد	تسهیلات ساخت جایگاه دام، تأمین آب شرب، پوشش تلفن همراه و اینترنت همراه، رفع نقص و قطعی برق، آسفالت معابر و کوچه‌ها

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

منبع: نگارندگان، ۱۴۰۲

جدول ۴. تجميع پنج نیاز اولویت‌دار روستاهای شهرستان.

اولویت	نیازها	امتیاز	اولویت	نیازها	امتیاز
۱	آب شرب باکیفیت و لوله‌کشی آب	۶۳	۱۴	تعمیر و ترمیم جاده‌های بین مزارع	۷
۲	کار و اشتغال	۵۷	۱۵	احداث یا تعمیر مکان‌های مذهبی	۶
۳	پوشش تلفن همراه و اینترنت همراه	۵۲	۱۶	تسطیح اراضی کشاورزی	۵
۴	گاز خانگی	۳۲	۱۷	احداث پل ارتباطی روی رودخانه	۵
۵	تأمین آب کشاورزی	۲۵	۱۸	تسهیلات ساخت مسکن	۵
۶	زیرساخت‌های آموزشی برای تحصیل کودکان	۲۵	۱۹	سرویس حمل و دفع زباله	۴
۷	مرمت و آسفالت راه روستا تا جاده اصلی	۲۱	۲۰	فضای سبز و پارک	۳

ادامه جدول ۴. تجميع پنج نیاز اولویت‌دار روستاهای شهرستان.

اولویت	نیازها	امتیاز	اولویت	نیازها	امتیاز
۸	اجرای طرح هادی	۲۱	۲۱	ساخت نانوائی در روستا	۳
۹	تسهیلات کشاورزی و دامداری	۲۱	۲۲	رفع نقص و قطعی مکرر برق روستا	۳
۱۰	خانه بهداشت	۱۶	۲۳	تأمین امنیت و جلوگیری از دزدی	۲
۱۱	تسهیلات ساخت جایگاه دام	۹	۲۴	تأمین وسایل مکانیزه و نهاده‌های کشاورزی	۲
۱۲	آسفالت کوچه‌ها و معابر	۸	۲۵	بازاریابی و فروش محصولات	۲
۱۳	ایجاد فضای ورزشی برای آقایان و بانوان	۷	۲۶	احداث سیل‌بند	۱

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

منبع: نگارندگان، ۱۴۰۲

جدول ۵. دسته‌بندی و میانگین نیازهای اولویت‌دار در حوزه‌های مختلف.

ردیف	نیازها	امتیاز	تعداد روستاها	امتیاز کل	میانگین	حوزه
۱	کار و اشتغال	۵۷	۱۶			
۲	تسهیلات کشاورزی و دامداری	۲۱	۸	۹۲	۲۳	تسهیلات مالی
۳	تسهیلات ساخت جایگاه دام	۹	۲			
۴	تسهیلات ساخت مسکن	۵	۱			
۵	تأمین آب شرب با کیفیت و لوله‌کشی آب	۶۳	۱۶			
۶	گاز خانگی	۳۲	۹			
۷	تعمیر، مرمت و آسفالت راه روستا تا جاده اصلی	۲۱	۵			
۸	اجرای طرح هادی	۲۱	۵	۱۵۸	۱۹/۷۵	عمرانی و زیرساختی
۹	آسفالت کوچه‌ها و معابر	۸	۵			
۱۰	تعمیر و ترمیم جاده‌های بین مزارع	۷	۳			
۱۱	احداث پل ارتباطی روی رودخانه	۵	۱			
۱۲	احداث سیل‌بند	۱	۱			
۱۳	پوشش تلفن همراه و اینترنت همراه	۵۲	۲۰			
۱۴	زیرساخت‌های آموزشی برای تحصیل کودکان	۲۵	۱۲			
۱۵	احداث خانه بهداشت	۱۶	۶			
۱۶	امکانات و فضای ورزشی برای آقایان و بانوان	۷	۳			
۱۷	تعمیر مکان‌های مذهبی و عمومی	۶	۲	۱۲۱	۱۲/۱	خدمات عمومی
۱۸	سرویس حمل و دفع زباله	۴	۱			
۱۹	ساخت نانوائی	۳	۳			
۲۰	فضای سبز و پارک	۳	۱			
۲۱	رفع نقص قطعی مکرر برق	۳	۱			
۲۲	تأمین امنیت و جلوگیری از دزدی	۲	۲			
۲۳	تأمین آب کشاورزی	۵	۹			
۲۴	تسطیح اراضی کشاورزی	۳	۲	۱۲	۳	کشاورزی
۲۵	تأمین وسایل مکانیزه و نهاده‌های کشاورزی	۳	۱			
۲۶	بازاریابی و فروش محصولات	۱	۱			

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

منبع: نگارندگان، ۱۴۰۲

بررسی میزان شمولیت و فراگیری نیازها در روستاهای مختلف نشان می‌دهد که چهار نیاز پوشش تلفن همراه و اینترنت همراه، ایجاد کار و اشتغال، تأمین آب شرب باکیفیت و لوله‌کشی آب و فراهم کردن زیرساخت‌های آموزشی برای تحصیل کودکان در بیش از ده روستا عمومیت داشته و از نیازهای اصلی این روستاها است. همچنین نیاز گاز خانگی، تأمین آب کشاورزی، تسهیلات کشاورزی و دامداری، احداث خانه بهداشت، تعریض، مرمت و آسفالت راه روستا تا جاده اصلی، اجرای طرح هادی و آسفالت کوچه‌ها و معابر در پنج تا ده روستا عمومیت داشته و سایر نیازها نیز در یک تا پنج روستا شایع هستند (جدول شماره ۶).

نیازهای روستاها در چهار حوزه طبقه‌بندی شد. بر اساس میانگین به ترتیب نیاز به تسهیلات مالی، نیازهای عمرانی و زیرساختی، نیازهای خدمات عمومی و نیازهای حوزه کشاورزی از نظر اجتماع محلی دارای بیشترین اولویت و اهمیت هستند. میانگین نیاز به تسهیلات مالی برابر با ۲۳، نیازهای زیرساختی ۱۹/۷۵، نیازهای خدمات عمومی ۱۲/۱ و نیازهای حوزه کشاورزی ۴ است (جدول شماره ۵). به عبارت دیگر نیازهای مالی، مهم‌ترین نیازهای روستاهای شهرستان ملکشاهی از نظرگاه اجتماع محلی است.

جدول ۶. فراگیری و عمومیت نیازها در سطح روستاها.

ردیف	نیازها	امتیاز	تعداد روستاها	میانگین
۱	پوشش تلفن همراه و اینترنت همراه	۵۲	۲۰	۲/۶
۲	کار و اشتغال	۵۷	۱۶	۳/۶
۳	تأمین آب شرب باکیفیت و لوله‌کشی آب	۶۳	۱۶	۳/۹
۴	زیرساخت‌های آموزشی برای تحصیل کودکان	۲۵	۱۲	۲/۱
۵	گاز خانگی	۳۲	۹	۳/۶
۶	تأمین آب کشاورزی	۵	۹	۰/۶
۷	تسهیلات کشاورزی و دامداری	۲۱	۸	۲/۶
۸	احداث خانه بهداشت	۱۶	۶	۲/۷
۹	تعریض، مرمت و آسفالت راه روستا تا جاده اصلی	۲۱	۵	۴/۲
۱۰	اجرای طرح هادی	۲۱	۵	۴/۲
۱۱	آسفالت کوچه‌ها و معابر	۸	۵	۱/۶
۱۲	تعمیر و ترمیم جاده‌های بین مزارع	۷	۳	۲/۳
۱۳	امکانات و فضای ورزشی برای آقایان و بانوان	۷	۳	۲/۳
۱۴	ساخت نانوائی	۳	۳	۱/۰
۱۵	تسهیلات ساخت جایگاه دام	۹	۲	۴/۵
۱۶	تعمیر مکانهای مذهبی و عمومی	۶	۲	۳/۰
۱۷	تسطیح اراضی کشاورزی	۳	۲	۱/۵
۱۸	تأمین امنیت و جلوگیری از دزدی	۲	۲	۱/۰
۱۹	تسهیلات ساخت مسکن	۵	۱	۵/۰
۲۰	احداث پل ارتباطی روی رودخانه	۵	۱	۵/۰
۲۱	سرویس حمل و دفع زباله	۴	۱	۴/۰
۲۲	فضای سبز و پارک	۳	۱	۳/۰
۲۳	رفع نقص قطعی مکرر برق	۳	۱	۳/۰
۲۴	تأمین وسایل مکانیزه و نهاده‌های کشاورزی	۳	۱	۳/۰
۲۵	احداث سیل‌بند	۱	۱	۱/۰
۲۶	بازاریابی و فروش محصولات	۱	۱	۱/۰

جدول ۷. دسته‌بندی روستاها بر اساس نوع نیاز.

ردیف	حوزه	روستاها
۱	نیازهای مالی و تسهیلات	باولگ، میان‌تنگ، طالقانی، چمانار سفلی، گنبد پیرمحمد، قلعه‌جوق، توت خوشادول، بلوطستان، گلگل سفلی، شهید کشوری، پاریاب، کلک نقی، سیاب درویش، سراب کلک، امه، پل شکسته، قرچلیگان و نادرآباد
۲	نیازهای عمرانی و زیرساختی	باولگ، میان‌تنگ، طالقانی، چمانار سفلی، گنبد پیرمحمد، قلعه‌جوق، دولکبود خوشادول، توت خوشادول، بلوطستان، چشمه پهن، گل گل سفلی، شهید کشوری، پاریاب، کلکنقی، سیاب درویش، گلگل علیا، بوستانه، سراب کلک، امه، چشمه باریک، انجیر، درگه، پل شکسته، وری علینظر، گراب، قرچلیگان و نادرآباد
۳	خدمات عمومی	باولگ، میان‌تنگ، طالقانی، چمانار سفلی، گنبد پیرمحمد، دولکبود خوشادول، توت خوشادول، بلوطستان، چشمه پهن، گل گل سفلی، شهید کشوری، پاریاب، کلکنقی، سیاب درویش، گلگل علیا، بوستانه، امه، چشمه باریک، انجیر، درگه، پل شکسته، وری علینظر، گراب، قرچلیگان و نادرآباد
۴	کشاورزی	میان‌تنگ، طالقانی، چمانار سفلی، قلعه‌جوق، دولکبود خوشادول، توت خوشادول، شهید کشوری، پاریاب، گلگل علیا، چشمه باریک، وری علینظر و گراب

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

منبع: نگارندگان، ۱۴۰۲

تقریباً همه روستاهای مورد مطالعه در پنج نیاز اصلی خود نیازهای عمرانی و زیرساختی دارند (جدول شماره ۷). باتوجه به محرومیت منطقه، عمر کوتاه روستاها و سابقه نسبتاً کم یکجانشینی، پایین بودن جمعیت روستاها به دلیل کوچرو بودن بخشی از جمعیت و دورافتادگی از مرکز شهرستان چندان دور از انتظار نیست. غیر از روستاهایی که در حاشیه راه‌های اصلی یعنی ملکشاهی به مهران (پاریاب، شهید کشوری، گنبد پیرمحمد)، ملکشاهی به آبدانان (چشمه پهن)، ملکشاهی به سد ایلام (قلعه‌جوق و اما) سایر روستاها راه‌های نسبتاً مناسبی تا جاده اصلی ندارند. در این بین راه‌های ارتباطی انجیر و بلوطستان علاوه بر این که نسبتاً طولانی است خاکی و نامناسب است و در صورت بارش برف و باران تردد بسیار سخت و مشکل است. راه روستاهای بوستانه، پل شکسته و طالقانی نیز اگرچه در فاصله نسبتاً نزدیکی قرار دارند ولی به صورت شوشه هستند. در این بین روستای بوستانه فاقد پل بوده و در ایام بارندگی که آب رودخانه بالا می‌آید، امکان رفت آمد و تردد به سختی انجام می‌شود. احساس نیاز در حوزه خدمات عمومی نیز در روستاهای مورد مطالعه از شمولیت بالایی برخوردار است و فقط نیازهای روستاهای قلعه‌جوق و سراب کلک در اولویت پنج‌گانه آن‌ها قرار ندارد. ولی باید توجه داشت این نیازها برخلاف نیازهای زیرساختی که در بسیاری از روستاها تکرار می‌شود، از تنوع قابل توجهی برخوردار است.

بحث و نتیجه‌گیری

در این پژوهش با تأکید بر فرایند ارزیابی مشارکتی روستایی و نیازسنجی مشارکتی تلاش شد تا نیازها و مسائل روستاهای شهرستان ملکشاهی را از نظر نگاه اجتماع محلی شناسایی و نگرش مردم به نحوه اولویت‌بندی نیازها بررسی شود. نتایج پژوهش نشان داد که از نظر اجتماع محلی چهار دسته نیاز مالی و تسهیلات، نیازهای عمرانی و زیرساختی، خدمات عمومی و نیازهای حوزه کشاورزی از اولویت بالایی برخوردار هستند. بررسی فراوانی نیازها

نشان داد که چهار نیاز پوشش تلفن همراه و اینترنت همراه، کار و اشتغال، تأمین آب شرب باکیفیت و لوله‌کشی آب و ایجاد زیرساخت‌های آموزشی برای تحصیل کودکان مهم‌ترین نیازهای روستاهای شهرستان ملکشاهی است. عموماً پوشش تلفن همراه در شهرستان ملکشاهی حتی در خود شهر ارکواز نیز بسیار ضعیف بوده و اکثر روستاهای شهرستان با آن دست‌به‌گریبان هستند. ایجاد یک تماس ساده، کاری طاقت‌فرسا و زجرآور است و استفاده از اینترنت همراه نیز بسیار دشوار است. اکثر اهالی از این وضعیت به تنگ آمده و پیگیری‌های مختلف در عمل نتیجه‌ای نداشته است. نیاز دوم از نظر نگاه اجتماع محلی ایجاد کار و اشتغال در روستاها است. وابستگی به دامداری سنتی و مرتع‌محور و همچنین کوچرو بودن بخش قابل توجهی از دامداران و مردم روستاهای شهرستان باعث شده است تا جوانان تمایل پایینی نسبت به نوع زندگی عشایری داشته باشند. سنگلاخ و کوهستانی بودن منطقه و محدودیت زمین مناسب برای کشاورزی در سطح شهرستان باعث شده است که بیکاری در روستاها به شدت بالا باشد. مسئله‌ای که به مهاجرت نیروی جوان و نیروی کار فعال دامن زده و میانگین سنی ساکنان روستاها را به شدت تحت تأثیر قرار داده است. در کنار این کمبود آب یا کیفیت بسیار پایین آب به دلیل شوری در بسیاری از روستاها زیست روزانه مردم را دچار مشکل کرده است. اگرچه برنامه‌هایی برای انتقال آب از سد ایلام در دستور کار قرار دارد ولی امکان پوشش همه روستاهای شهرستان نیاز به سرمایه عمرانی قابل توجهی دارد. پراکندگی روستاها، جمعیت پایین ساکن در روستاها، کوهستانی بودن منطقه، بالا بودن سطح منطقه نسبت به سد ایلام از جمله عواملی است که عملیات عمرانی انتقال آب و تأمین آب شرب را با کندی مواجه کرده است. البته مشکل کمبود آب شرب بیشتر از اینکه ناشی از کاهش بارندگی یا نبود آب باشد ناشی از سوء مدیریت و عدم مدیریت صحیح منابع آبی موجود دارد. توزیع نامتعادل آب‌های طبیعی و سطحی در سطح شهرستان و نامتعادل بودن آب‌های

دسته دوم نیازها که از نظر اولویت در دسته دوم قرار دارند را می‌توان در دو گروه طبقه‌بندی کرد. نیاز به گاز خانگی و لوله‌کشی، احداث خانه بهداشت، تعریض، مرمت و آسفالت راه روستا تا جاده اصلی، اجرای طرح هادی و آسفالت کوچه‌ها و معابر بیشتر جنبه زیرساختی دارند که با کیفیت زندگی مردم مرتبط هستند. گروه دوم شامل تأمین آب کشاورزی و تسهیلات کشاورزی و دامداری هستند که بیشتر با درآمد و بهبود اشتغال مرتبط هستند. این نیازها که در پنج تا ده روستا عمومیت دارند حل آن‌ها می‌تواند با مشارکت و همکاری نهادهای دولتی و مشارکت مردمی در دستور کار قرار گیرد. گروه اول اگرچه تقریباً نیازمند توجه جدی نهادهای ذی‌ربط را می‌طلبد ولی بخش قابل توجهی از آن نیاز به مشارکت فعال اجتماع محلی دارد. ولی اجتماع محلی از خود سلب مسئولیت کرده و اقدام قابل توجهی آن‌ها انجام نمی‌دهد و منتظر حل آن از طرف نهادهای دولتی است. این مسئله با اولویت اجتماع محلی در پیگیری منافع فردی و مشقات کارگروهی ارتباط دارد. با آموزش، بسیج عمومی و همسو کردن منافع فردی و منافع جمعی می‌توان اجتماع محلی را به مشارکت در این حوزه‌ها و حل آن‌ها حساس کرد.

نتایج حاکی از آن است که اولاً از نظر گاه اجتماع محلی نیازهای زیرساختی و نیاز به منابع مالی مهم‌ترین نیازهای آن‌ها است. اگرچه این موضوع تا حد زیادی واقعیت دارد ولی شاید اگر بخواهیم اولویت اساسی در نیازهای اجتماع محلی را به حوزه‌های مرتبط با تأمین معیشت آن‌ها مرتبط کنیم احتمالاً موضوعاتی چون تخریب مراتع، تخریب منابع آبی، تخریب جنگل‌های بلوط و بنه و نابودی محیط‌زیست باید اولویت بالاتری را نسبت به موارد مورد تأکید اجتماع محلی را کسب می‌کرد. ثانیاً ماهیت نیاز و مشاهدات و نتایج جلسات برگزار شده نشان داد که از یک طرف اجتماع محلی به دلیل انباشت نیازهای زیرساختی اعتماد پایینی به نهادها دارند و از سوی دیگر خود اجتماع محلی اقدام جدی برای مشکلات انباشت شده خود انجام نمی‌دهد و منتظر اقدام نهادهای دولتی است. تقریباً در هیچ جلسه و هیچ روستایی مردم نقشی برای خود و روستائیان برای حل مشکل قائل نبودند و مرجع پاسخ به تمامی نیازهای روستا را دولت و نهادهای دولتی می‌دانستند؛ در حالی که بخش قابل توجهی از این نیازها توسط خود اجتماع محلی قابل حل بوده و اجتماع محلی پتانسیل و ظرفیت حل آن را دارد. تمرکزگرایی شدید اداری سیاسی و توسعه سلسله‌مراتب اداری و مدیریتی از سطح ملی به سطح روستا باعث نابودی و از بین رفتن نهادهای سنتی مدیریت محلی همچون از بی‌اثر شدن نقش سلسله‌مراتب طایفه‌ای در حل مشکلات اجتماع محلی و کمرنگ شدن نقش ریش سفیدان و معتمدان محلی در مدیریت محلی شده است. زد و بندهای سیاسی و مدیریتی در سطوح دهرداری و بخشداری و دولتی شدن شوراهای روستایی و وجود برخی مظاهر فساد و اعمال نفوذ شوراها و ذی‌نفوذان محلی در انتخاب دهیاران که توزیع امکانات دولتی از طریق ایشان انجام

سطحی در طول سال علل دیگر مشکلات حوزه آب در شهرستان ملکشاهی است. از حیث کیفیت آب و میزان منابع آب، روستاهای شهرستان ملکشاهی را می‌توان به سه بخش تقسیم کرد. بخش اول شامل حوزه شمال شرقی شهرستان یعنی روستاهای گل‌گل علیا، گل‌گل سفلی، بوستانه، اما و چشمه پهن است که در امتداد و دامنه رشته‌کوه‌های کبیر کوه قرار داشته و دارای منابع آب کافی هستند؛ ولی سوء مدیریت و ناتوانی از استفاده صحیح و عدم رغبت به توزیع منابع آب و عدم ذخیره آب باعث هدررفت بخش قابل توجهی از آب‌های موجود شده است. وجود چشمه گل‌گل، چشمه پهن و رودخانه اما که محل تأمین بخش قابل توجهی از مخزن سد ایلام، آب شرب شهر ایلام و آب کشاورزی بخش‌های پایین دست سد ایلام است مؤید این ادعاست. بخش دوم شامل بخش غربی شهرستان یعنی روستاهای چشمه باریک، سراب کلک، کلک نقی و سیاب درویش و همچنین روستاهای باولگ، طالقانی و پل شکسته است که در فصول زمستان و بهار پر آب و در فصول تابستان و پاییز کم آب بوده و چشمه‌های آن‌ها خشک یا دبی آن‌ها به شدت کاهش می‌یابد. ایجاد شرایط و امکان ذخیره آب در این روستاها می‌تواند مشکل آب شرب این روستاها را به‌طور کامل و مشکل آب کشاورزی را تا حدی مرتفع کند. دسته سوم شامل روستاهایی مانند بلوطستان، توت خوشادول، دولکبود خوشادول، وری علی‌نظر، چم انار سفلی و درگه است که یا دچار کمبود جدی هستند و یا آب‌های موجود به دلیل آهکی یا شور بودن دارای کیفیت نسبتاً پایینی است. تقریباً در تمام شهرستان چه در روستاهای غنی از نظر منابع آبی و چه روستاهای کم آب، مدیریت منابع آبی از وضعیت مناسبی برخوردار نیست. در حالی که می‌توان با برنامه‌ریزی مناسب و با مشارکت جامعه محلی این مسئله را مدیریت و مشکل کمبود آب حداقل مشکل آب شرب را حل کرد. نیاز به ایجاد زیرساخت‌های مناسب برای آموزش کودکان یکی دیگر از نیازهای پرتکرار روستاهای شهرستان ملکشاهی است که از نظر اجتماع محلی اولویت بالایی دارد. بالا بودن میانگین سن روستاها، کمبود نیروی جوان و پایین بودن بعد خانوار باعث شده است تا روستاهای با جمعیت پایین مثل توت خوشادول، دولکبود خوشادول، سیاب درویش، کلک سراب، بوستانه، گل‌گل علیا، بلوطستان، چم انار سفلی، انجیر، شهید کشوری و ... باتوجه به تعداد کم دانش‌آموزان با مشکل تحصیل کودکان مواجه باشند. در بسیاری از این روستاها کلاس‌ها به حد نصاب نرسیده و تشکیل نمی‌شود یا مقاطع مختلف ابتدایی در یک کلاس تجمع شده و با یک معلم این کلاس‌ها تشکیل می‌شود. این مسئله کیفیت آموزشی را به شدت تحت تأثیر قرار داده و خانواده‌ها را نسبت به آینده تحصیلی کودکان خود به شدت نگران کرده است. به‌طوری که بخشی از جمعیت مجبور به ترک روستاها شده و بخشی دیگر فرزندان خود را برای تحصیل در روستاهای بزرگ‌تر و مراکز شهری ثبت‌نام می‌کنند که باعث رنج و زحمت کودکان و خانواده‌ها شده است.

می‌گیرد، باعث سلب اعتماد اجتماع محلی به این نهاد مدیریتی شده و بی‌تفاوتی اجتماع محلی نسبت به حل مشکلات زیست جهان و محیط زندگی خود را تشدید کرده است.

تشکر و قدردانی

این مقاله از طرح پژوهشی «انجام تحقیقات و اجرای توان‌افزایی جامعه محلی شهرستان ملکشاهی» که با اعتبار بنیاد علوی و توسط پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات اجتماعی جهاد دانشگاهی در شهرستان ملکشاهی اجرا شده استخراج شده است. بدین وسیله نویسندگان تشکر و امتنان خود را از معاونت پژوهشی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات اجتماعی جهاد دانشگاهی و بنیاد علوی اعلام می‌دارند. همچنین از آقای محمد قیطاسی، آقای محمد علیزاده، خانم لیلی فرضی‌پور و بشری حلیمی‌پور که در طول اجرای طرح به‌عنوان تسهیلگر فعالیت داشتند تشکر می‌گردد.

References

- Akintobi, T. H., Lockamy, E., Goodin, L., Hernandez, N. D., Slocumb, T., Blumenthal, D., & Hoffman, L. (2018). Processes and outcomes of a community-based participatory research-driven health needs assessment: a tool for moving health disparity reporting to evidence-based action. *Progress in community health partnerships: research, education, and action*, 12(1 Suppl), 139.
- Angelia, N., Batubara, B. M., Zulyadi, R., Hidayat, T. W., & Hariani, R. R. (2020). Analysis of Community Institution Empowerment as a Village Government Partner in the Participative Development Process. *Budapest International Research and Critics Institute-Journal (BIRCI-Journal)* Vol, 3(2), 1352-1359.
- Asadi Z, Pourramzan E, Molaei Hashjin N. (2016). The Role of Participation in Rural development in Khoshk-e bijar District, Rasht County. *Space Economy & Rural Development*. 5(15), 61-82. (In Persian). URL: <http://serd.khu.ac.ir/article-1-2591-fa.html>
- Asham, M. K., Kato, K., & Doering, A. (2022). Disempowering minority communities: Tourism development in the siwa oasis, Egypt. *Tourism Planning & Development*, 1-22.
- Barghi, H., Ghanbari, Y., Saeedi, M. (2013). The Investigation of Islamic Rural Council's and Degree of Community Participation in Rural Development (Case: Hossainabad in Najafabad). *Space Economy & Rural Development*. 2(4): 119-138 (In Persian). URL: <http://serd.khu.ac.ir/article-1-1662-fa.html>
- Christenson, J. A. (2019). Community development. In *Rural Society in the US: Issues for the 1980s* (pp. 264-272). Routledge.
- Dooley, K. E., Dobbins, C., & Edgar, L. D. (2018). Using participatory rural appraisal for a community needs assessment in Timor-Leste. *Journal of International Agricultural and Extension Education*, 25(4), 63-73.
- Gharani Arani, B. (2014). Study of Role of Participatory Planning on Rural Poverty Alleviation (Lazur); a Qualitative Method. *Journal of Rural Research*, 5(3), 467-488. (In Persian) doi: 10.22059/jrur.2014.53175
- Ghorbani, M., Salimi Kochi, J., & Ebrahimi, P. (2016). Analysis of Participatory Need Measurement for Establishment of Rural Communities Based Management (Case Study: Bozijan Village, Mohallat District, Markazi Province). *Journal of Rural Research*, 7(4), 704-717. (In Persian)
- Heidari, H., & Shakiba, A. (2022). Assessing Rural Problems, Their Roots and Consequences with Participatory Rural Appraisal (Case Study: Gachi Villages of Ilam's Malekshahi County). *Community Development (Rural and Urban Communities)*, 13(2), 639-666. (In Persian) doi: 10.22059/jrd.2022.341053.668713
- Heidari, H., Shakiba, A., Vosoughi Niri, K., & hajalizadeh, A. (2023). Clustering the capacity and development potential of Malekshahi villages based on socio-economic indicators. *Rural Development Strategies*, 10(1), -. (In Persian). doi: 10.22048/rdsj.2022.330618.2005
- Johnson, L. J., Rohde, J., Cramer, M. E., Zimmerman, L., Geary, C. R., Tibbits, M. K., & Estabrooks, P. A. (2021). Participatory needs assessment and action planning for a clinical and translational research network. *Journal of Clinical and Translational Science*, 5(1), e69
- Kalantari, K., Shabanali Fami, H., & Soroushmehr, H. (2010). Facilitating and Impeding Factors in Rural Women Economic Enablement (Case study: Hamedan County). *Community Development (Rural and Urban Communities)*, 2(1), 107-124. (In Persian)
- Karamidehkordi, E., & Babaei, R. (2018). Analyzing Rural Women's Information Needs for Sustainable Natural Resources Management (A Case Study in the Ghezel Tapeh Watershed in Zanjan Province). *Iranian Agricultural Extension and Education Journal*, 14(1), 163-184. (In Persian)
- Khademi, H., Ruknuddin Eftekhari, A., & Hatfi Majumard, Z. (2015). Formulation of a Five-Year Rural Development Plan in a Strategic and Participatory Approach: A Case Study of Sad-rabad Village of Rustaq Sub-district, Yazd Province of Iran. *Village and Development*, 18(2), 89-110. (In Persian)
- Khashtabeh, R., Akbari, M., Kolahi, M., Talebanfard, A., & Khashtabeh, R. (2019, July). Investigation of participatory needs assessment to prioritize sustainable development indicators of rural communities using hierarchical analysis process. In *International Conference on Researches in Science & Engineering & International Congress on Civil, Architecture, and Urbanism in Asia*. Bangkok Thailand (Vol. 7, p. 18). (In Persian)
- Kusters, K., Buck, L., de Graaf, M., Minang, P., van Oosten, C., & Zagt, R. (2018). Participatory planning, monitoring and evaluation of multi-stakeholder platforms in integrated landscape initiatives. *Environmental management*, 62(1), 170-181.
- Li, Y., Westlund, H., & Liu, Y. (2019). Why some rural areas decline while some others not: An overview of rural evolution in the world. *Journal of Rural Studies*, 68, 135-143.
- Lowe, P., Phillipson, J., Proctor, A., & Gkartzios, M. (2019). Expertise in rural development: A conceptual and empirical analysis. *World Development*, 116, 28-37.
- Maghsoudi, M., & Rahimi, A. (2018). Participatory Rural Appraisal Method: A Case Study of Four Villages in Ovan Region in Ghazvin Province. *Village and Development*, 11(2), 91-118. (In Persian)
- Mahmood, M. A., Khan, K. S., Kadir, M. M., Ali, S., Tunio, R., & Barney, N. (2002). Utility of participatory rural appraisal for health needs assessment and planning. *Journal of the Pakistan Medical Association*, 52(7), 296.
- Mensah, J. (2019). Sustainable development: Meaning, history, principles, pillars, and implications for human action: Literature review. *Cogent social sciences*, 5(1), 1653531.
- Movahhedi, R., Ghaderi, A. A. G., & Aazami, M. (2018). Educational Needs and Obstacles Hampering Noodsheh Rural Women Cooperative Members in Paveh Township. *Co-Operation and Agriculture*, 7(25), 41-73. (In Persian)
- Najafi Kani, A., & Mirzaali, M. (2012). Study and assessment of people's participation in rural development (case study: soltanali rural district of Gonbab Kavus). *Journal of Studies of Human Settlements Planning*, 7(20), 118-137. (In Persian)

- Nel, E., & Binns, T. (2018). Putting "Developmental Local Government" into Practice: The Experience of South Africa's Towns and Cities. In *Local Economic Development in the Developing World* (pp. 37-55). Routledge.
- Repetto, P., Sabatini-Marques, J., Yigitcanlar, T., Sell, D., & Costa, E. (2021). The evolution of city-as-a-platform: Smart urban development governance with collective knowledge-based platform urbanism. *Land*, 10(1), 33.
- Ruiz Pulpon, A. R., & Canizares Ruiz, M. D. C. (2020). Enhancing the territorial heritage of declining rural areas in Spain: Towards integrating top-down and bottom-up approaches. *Land*, 9(7), 216.
- Sarvar, R., Mousavi, M., Daniyali, T. (2018). The relationship between local participation and rural development in Miandoab city: a case study of Murhamatabad district. *Village and Development*, 14(2), 117-137. (In Persian)
- Servaes, L., & Servaes, J. (2021). Participatory communication for social change. In *Handbook of Communication and Development* (pp. 120-141). Edward Elgar Publishing.
- Shahandeh, KH. Rajabi, F., Jamshidi, E., Majdzadeh, R., Aghajani, M., Majdzadeh, B., & Akbari, F. (2012). a cross sectional study on the results of participatory needs assessment in zone 17 of Tehran: three years after intervention. *Hakim Research Journal*, 14(4), 219-226. (In Persian) Sid. <https://sid.ir/paper/29180/en>
- Shukla, A., Khanna, R., & Jadhav, N. (2018). Using community-based evidence for decentralized health planning: insights from Maharashtra, India. *Health Policy and Planning*, 33(1), e34-e45.
- Sisto, R., Lopolito, A., & Van Vliet, M. (2018). Stakeholder participation in planning rural development strategies: Using backcasting to support Local Action Groups in complying with CLLD requirements. *Land use policy*, 70, 442-450.
- Wilkinson, K. P. (2019). The future of the community in rural areas. In *The future of rural America* (pp. 73-89). Routledge.
- Zarafshan, K., Agahi, H., & Khaledi, K. (2011). Examining Educational Needs of Rural Women in Ghomum Village of Songhor Township Using Borich Model and Quadrant Analysis. *Woman in Development & Politics*, 9(1), 165-183. (In Persian)
- Zastrow, C., & Hessenauer, S. L. (2022). Empowerment series: Introduction to social work and social welfare: Empowering people. Cengage Learning.
- Zhong, T., Qian, Z., Huang, X., Zhao, Y., Zhou, Y., & Zhao, Z. (2018). Impact of the top-down quota-oriented farmland preservation planning on the change of urban land-use intensity in China. *Habitat International*, 77, 71-79.